



Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Viite Lausuntopyynnöt 25.7.2017 STM 2830/2017 ja 31.7.2017 STM 2831/2017

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ionisoivasta säteilystä ja sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi ionisoivasta säteilystä

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Itä-Suomen aluehallintoviraston lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ionisoivasta säteilystä liitteineen ja luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi ionisoivasta säteilystä

EU:n uusi säteilyturvallisuudirektiivi pannaan kansallisesti täytäntöön uudella säteilylailla, valtioneuvoston asetuksella ionisoivasta säteilystä sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella ionisoivasta säteilystä. Lisäksi direktiivin panemiseksi täytäntöön on valmisteilla yhdeksän Säteilyturvakeskuksen määräystä.

Lausunnolla olevat asetukset liittyvät säteilylainsäädännön kokonaisuudistukseen ja turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuilta vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin 2013/59/Euratom, jäljempänä *säteilyturvallisuudirektiivi*, täytäntöönpanoon. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus korvata säteilyasetus (1512/1991). Sääntelyn säädöstasoja tarkistettaisiin perustuslain 80 §:ssä edellytetyn mukaisiksi.

Itä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut-, oikeusturva- ja luvat -vastuualueen asiantuntijalausuntona asetuksiin todetaan yleisesti seuraavaa:

Toiminnanharjoittajan vastuu ja omavalvonta

Säteilyannostuksen nykytilakuvauksessa kuvataan se, kuinka terveydensuojelulain nojalla terveydensuojeluviranomainen valvoo ja arvioi julkisten oleskelutilojen terveyshaittoja terveydensuojelun näkökulmasta. Julkiset tilat ovat yleensä terveydensuojeluviranomaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteita.

Itä-Suomen aluehallintovirasto haluaa huomauttaa, että viime vuosina terveydensuojelulain mukaista lupa- ja ilmoitusvelvollisuutta on kevennetty, ja näin ollen myös julkisten kohteiden terveydensuojelullinen viranomaisvalvonta on vähentynyt julkisissa oleskelutiloissa suunnitelmallisuudesta huolimatta.

Terveydensuojelulain muutos (/942/2016) kuitenkin lisäsi toiminnanharjoittajan vastuuta tunnistaa toimintansa terveystahtaa aiheuttavat riskit ja seurata niihin vaikuttavia tekijöitä. Toimintaa on harjoitettava siten, ettei terveystahtojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan esty (§ 2).

Ionisoimattoman säteilyyn liittyvän sosiaali- ja terveysministeriön asetuslausunnon yhteydessä Itä-Suomen aluehallintovirasto (ISAVI/2055/2017) kuvasi, kuinka tällä hetkellä myös kauneushoitolat tai vastaavat huoneistot tarjoavat ja toteuttavat asiakkailleen laser-hoitoja, valoimpulssihoitoja, radiofrekvenssi- ja alipainehierontoja, imeytyshoitoja ultraäänen tai sähkövirran avulla sekä suorittavat täyteaineinjektioita. Toiminnanharjoittajan on tehtävä ennen toiminnan aloittamista ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle mm. solariumliikkeestä, tatuointiliikkeestä ja kauneushoitolasta sekä muusta huoneistosta, jossa harjoitetaan ihonkäsittelyä, mutta kunnan terveydensuojeluviranomainen ei terveydensuojelulain perusteella ohjaa tai valvo toiminnanharjoittajan suorittamaa kauneudenhoitotoimenpiteitä tai -operaatioita.

Itä-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan asetuksessa ei määritetä minkä viranomaisen ohjaus- ja valvontavastuulle jää kauneushoitopalveluyritysten tekemien ionisoimattoman säteilylaitteilla tehtävien toimenpiteiden aiheuttamat terveydelliset haittavaikutukset. Terveystahtojen toimintayksiköiden osalta toimenpiteiden valvonta tapahtuu lääketieteellisten kriteereiden perusteella.

Sisäilman radon ja lapsivaikutusten huomioiminen

Esityksessä korostetaan lasten ja nuorten suojelua säteilyn haitallisilta vaikutuksilta. Lapsuudessa saatu säteilyaltistus aiheuttaa suuremman lisäriskin kuin vastaava altistus aikuisiässä.

Suomessa peruskorjataan laajasti oppilaitoksia ja tehdään vanhojen kiinteistöjen käyttötarkoituksen muutoksia muun muassa lastenhoitopaikoiksi. Lainsäädännön tulisi huomioida näiden laajojen peruskorjausten vaikutukset sekä käyttötarkoituksen muutokset vanhoissa kiinteistöissä myös säteilyaltistuksen kannalta. Osa kuntien terveydensuojeluviranomaisista on tehnyt radontutkimisen ja selvittämisen osalta yhteistyötä Säteilyturvakeskuksen kanssa esim. Radontalkoot. Mutta julkisten tilojen radonpitoisuudet eivät tällä hetkellä ole kattavasti kuntien terveydensuojeluviranomaisen tiedossa.

Itä-Suomen aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lainsäädäntöön tulisi lisätä kohta, jonka mukaan kiinteistön omistajan velvoitteena on selvittää radonpitoisuudet uusissa ja peruskorjatuissa julkisissa rakennuksissa, erityisesti sosiaalialan laitoksissa ja oppilaitoksissa.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstön säteilykoulutus

Säteilyvaaratilanteessa kunnan terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaiset toimivat säteilyvaaratyöntekijöinä. Maakuntaudistusesityksen mukaisesti kunnan ympäristöterveydenhuollon viranomaiset ja osa aluehallintoviraston virkamiehistä siirtyvät maakuntiin vuoden 2020 alusta alkaen. Häiriötilanteiden varautumisessa tulee huomioida myös näiden viranomaisten koulutus ja kaluston (mittareiden yms.) sekä henkilösuojainten hankintatuki. Suuri paino koulutuksessa tulisi olla myös säteilyvaaran jälkitalanteen hoitamisessa ja henkilökohtaisessa suojautumisessa silloin kun säteilyalueella joudutaan toimimaan virantoimituksessa.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen ja solariumvalvonta

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo valtakunnallisen terveydensuojeluvalvontaohjelman mukaisesti solariumkohteita kerran viidessä vuodessa. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella tämä tarkastuskerta voi myös muuttua. Asetusmuutoksen johdosta kunnan terveydensuojeluviranomaisten tarkastuslukumäärät eivät toki määrällisesti kasva, mutta tarkastustehtävään, joka suoritetaan toisen viranomaisen puolesta, käytetään virka-aikaa, välineitä ja laitteita. Tällainen erikseen pyydetty tarkastustoiminta, joka suoritetaan toisen viranomaisen puolesta, tulisi korvata toiminnasta aiheutuvien kustannusten mukaisesti tarkastusta suorittavalle viranomaiselle (versus valtioneuvoston asetus 971/2011). Kunnan terveydensuojeluviranomainen suorittaa tarkastuksen viranomaisroolissa, vaikkei ole kyseisen lain valvontaviranomainen.

Solariumtoimintaan liittyvä lupa- ja valvontamaksu tulisi tulla toiminnanharjoittajalle kokonaisuudessaan vain yhdestä viranomaisesta, säteilylain mukaiselta valvontavirnaomaiselta.

Itä-Suomen aluehallintovirasto esittää, että valtion tulee maksaa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle korvaus niistä kustannuksista, jotka sille on aiheutunut säteilylain 169 §:n solariumien valvontaan tarkoitettujen tarkastustehtävien suorittamisesta. Lisäksi Säteilyturvakeskus tulee velvoittaa kouluttamaan ja ylläpitämään kunnan terveydensuojeluviranomaiselta vaadittavan solariumvalvontatarkastuksen osaamista.



Ympäristöterveydenhuollon
ylitarkastaja

Anne-Kaarina Lyytinen

Tiedoksi Itä-Suomen aluehallintovirasto ympäristöterveydenhuollon ryhmä